

ΓΥΝΑΙΚΟΚΤΟΝΙΑ Ή ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑ;

ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ – Law Posts EU

Σεπτέμβριος, 2021

ΦΟΙΤΗΤΕΣ/-ΤΡΙΕΣ

Μπιτζανάκη Χριστίνα
Πέκου Κατερίνα
Νάνου Ειρήνη
Καπόγιαννη Εύα
Κατρούλια Δήμητρα
Κολιοπούλου Φραντζέσκα
Σταματοπούλου Πέννυ
Βασιλικόπουλος Βασίλης

ΕΠΙΜΕΛΗΤΡΙΑ

Κουτροπούλου Νικόλ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	2
Ορισμός της γυναικοκτονίας και το Ελληνικό Δικαιϊκό Σύστημα	3
Συμπεράσματα έρευνας	7
Βιβλιογραφία	8

Κεφάλαιο 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“ Ένας νέος κόσμος, ένας κόσμος αποδοχής, ”, χιλιάδες οι φωνές των γυναικών ανά τον κόσμο που διεκδικούν αυτοτελώς ή μέσω οργανώσεων τα αυτονόητα, Ο σύγχρονος κόσμος δεν πείθει, οι διδασκαλίες δεν αρκούν να εξαλείψουν τις χρόνιες παθολογίες των κοινωνικών δομών στις οποίες μεγαλώνουν τα σημερινά παιδιά. Η πανδημία δεν ήταν η αιτία, αλλά η αφορμή για την εκδήλωση της βίας κατά των γυναικών εντός κυρίως της οικογένειας.

Μια ώριμη ματιά αρκεί για να αντιληφθούμε ότι η κυριαρχία των πατριαρχικών δομών, ο προκαθορισμός των έμφυλων ρόλων που απηχούν αντιλήψεις μιας αναχρονιστικής κοινωνίας όχι μόνο αναπαράγουν το πρόβλημα αλλά το επιτείνουν. Η βία είναι η αρχή και πολλές φορές αποβαίνει θανατηφόρα, πρόκειται για την ψυχρή

δολοφονία γυναικών που τα μέσα ενημέρωσης αποδίδουν με τον όρο γυναικοκτονία.

Η γυναικοκτονία είναι ένας όρος για το έγκλημα μίσους που βασίζεται στο φύλο, ο οποίος γενικά ορίζεται ως η δολοφονία γυναικών(ή κοριτσιών) επειδή είναι γυναίκες, αν και οι ορισμοί ποικίλουν ανάλογα με το πολιτισμικό τους πλαίσιο.¹

Η επικράτηση αυτού του όρου όπως θα έλεγε κανείς είναι η ειδοποιός διαφορά που την ξεχωρίζει και περιγράφει το μέγεθος της αποτροπιαστικής πράξης που εμπεριέχει πολύ πόνο και αίμα. Άλλοι , απλώς δεν την ξεχωρίζουν από την απλή ανθρωποκτονία με δόλο του άρθρου 299ΠΚ. Μέσα στις πολλές απόψεις που έχουν διατυπωθεί περί του θέματος αξίζει να εξετάσουμε παραλλήλως τον όρο γυναικοκτονία και τον όρο ανθρωποκτονία όπως θα εκτεθεί ακολούθως.

¹ [«COST Action 1206 - Femicide»](#)

Κεφάλαιο 2

Ορισμός της γυναικοκτονίας και το Ελληνικό Δικαιϊκό Σύστημα

Με αφορμή την ραγδαία αύξηση περιστατικών βίας έναντι των γυναικών και εν τέλει δολοφονιών των τελευταίων, κρίνεται αναγκαίο να εδραιωθεί νομικά, θεσμικά και κοινωνικά, όρος “γυναικοκτονία”. Τι είναι όμως η γυναικοκτονία; Οι γυναικοκτονίες αποτελούν ανθρωποκτονίες γυναικών από πρόθεση, επειδή είναι γυναίκες. Δεν πρόκειται για ένα συγκυριακό φαινόμενο, αλλά για ένα δομικό χαρακτηριστικό των πατριαρχικών κοινωνιών στις οποίες ζούμε. Οι γυναικοκτονίες πηγάζουν από την έμφυλη ανισότητα, συνιστώντας έτσι ακραία μορφή σεξιστικής βίας. Δυστυχώς, παρά την γεωμετρική πρόοδο που χαρακτηρίζει την παγκόσμια κοινότητα σε πολλούς άλλους τομείς, η γυναίκα ακόμα (!) δεν θεωρείται κυρίαρχη του εαυτού της. Ως εκ τούτου, ένα “όχι”, μπορεί να κοστίσει τη ζωή μιας γυναίκας όπως λόγου χάριν συνέβη στην περίπτωση της Ελένης Τοπαλούδη ή της Σούζαν Ήτον και σε αναρίθμητες ακόμη υποθέσεις...

Ο όρος “γυναικοκτονία” έχει καθιερωθεί νομικά σε πλείονες χώρες, με πρωτοπόρες τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπου οι δολοφονίες γυναικών συνιστούν μάστιγα (σύμφωνα με στατιστικά μία γυναίκα δολοφονείται κάθε δύο ώρες). Αλλά και στη γειτονική Ιταλία, τα στοιχεία δείχνουν μείωση των γυναικοκτονιών μετά τη νομική καθιέρωση του όρου. Συγκεκριμένα, ο όρος γυναικοκτονία δεν αποτελεί νεολογισμό, καθώς υφίσταται ήδη από τη δεκαετία του '70. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα, ο όρος χρησιμοποιείται από επίσημους θεσμικούς φορείς όπως το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, τη Eurostat, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Η χρήση του καταδεικνύει ένα ευρέως διαδεδομένο και κανονικοποιημένο κοινωνικό φαινόμενο, αυτό της έμφυλης βίας, το οποίο στην ακραία του μορφή μπορεί να οδηγήσει σε δολοφονίες γυναικών με μισογυνικά κίνητρα. Ο όρος αναδεικνύει την κοινωνική πραγματικότητα, ότι δηλαδή 137 γυναίκες δολοφονούνται καθημερινά λόγω της τοξικής αρρενωπότητας.

Η γυναικοκτονία συνιστά διακριτό αδίκημα, το οποίο παλαιότερα συγκαλυπτόταν από τον όρο “εγκλήματα τιμής” και αργότερα από τον όρο “εγκλήματα πάθους”.

Καταγράφηκε για πρώτη φορά ως όρος, το 1976 από την κοινωνιολόγο Νταϊάνα Ράσελ (Diana E. H. Russel) και υιοθετήθηκε από την εγκληματολογία μετά το 1992, χάρη στο βιβλίο "Femicide : the politics of woman killing", μια συλλογή δοκιμίων που επιμελήθηκαν η εγκληματολόγος Τζιλ Ράντφορντ και η κοινωνιολόγος Νταϊάνα Ράσελ.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, οι γυναικοκτονίες είναι το αποκορύφωμα χρόνιας και συστηματικής κακοποίησης στο πλαίσιο ενδοοικογενειακών/ενδοσυντροφικών σχέσεων.

Καθίσταται λοιπόν σαφές πως η αναγνώριση καθώς και η ένταξη του όρου γυναικοκτονία στο ελληνικό δικαϊκό σύστημα αποτελεί ένα πρώτο γενναίο βήμα, το οποίο οφείλει να πραγματοποιηθεί. Ο όρος γυναικοκτονία δεν ορίζεται ευθέως στον ισχύσαντα Ποινικό Κώδικα ως διακριτό έγκλημα. Αναγράφεται απλά ο όρος ανθρωποκτονία στο άρθρο 299 παρά 1 ΠΚ δίχως να διακρίνεται το φύλο του θύματος (Όποιος σκότωσε άλλον τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών). Ωστόσο, δεν κάνουμε λόγο απλά για ανθρωποκτονία. Πρόκειται για σύνθετη έννοια που εμφανίζεται με διαφορετικές μορφές, ως προς την αφαίρεση της γυναικείας ζωής. Πιο αναλυτικά, συνιστά τη δολοφονία γυναικών και κοριτσιών εξαιτίας του φύλου τους, που απορρέει συνήθως από την άσκηση βίας από τον ερωτικό σύντροφο του θύματος, ανεξαρτήτως του αν θύτης και θύμα διαμένουν κάτω από την ίδια στέγη.

Στο σημείο αυτό, να αναφερθεί πως, αν και πολλοί διαφωνούν στην χρήση του όρου "γυναικοκτονία", καθώς θεωρούν πως η δολοφονία μιας γυναίκας εμπεριέχεται στον όρο "ανθρωποκτονία" (εφόσον η γυναίκα είναι εξίσου άνθρωπος), είναι απαραίτητη η εδραίωση της νέας ορολογίας καθώς τα περιστατικά δολοφονίας γυναικών πληθαίνουν συνεχώς. Συνεπώς, μπορούμε πλέον να μιλήσουμε για ένα νέο κοινωνικό φαινόμενο, και άρα για μια νέα ορολογία, με σκοπό μάλιστα την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και την μείωση των ανάλογων περιστατικών.

Η φράση "άλλη μια γυναικοκτονία" εμφανίζεται με μεγαλύτερη συχνότητα στους κόλπους των δημόσιων συζητήσεων, σε μια ελληνική κοινωνία η οποία ακόμη δοκιμάζει τα αντανάκλαστα της. Η περίοδος του αναγκαστικού εγκλεισμού λόγω της πανδημίας αδιαμφισβήτητα συνδέεται με τη διαπιστωμένη αύξηση των κρουσμάτων έμφυλης βίας κι ειδήσεων που αφορούν σε δολοφονίες γυναικών από

πρώην ή νυν συντρόφους και συζύγους. Σύμφωνα με έγκυρες εκτιμήσεις που αφορούν τα τελευταία χρόνια, κάθε τρεις μέρες δολοφονείται μια γυναίκα στη Γαλλία, κυρίως ως αντίδραση σε μια απόφαση χωρισμού. Στην Ελλάδα, από το 2011 μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί ανεπίσημα περίπου 70 γυναικοκτονίες. Οι δολοφονίες γυναικών δεν έχουν σταματήσει ή μειωθεί. Αντίθετα, αυξάνονται με γοργό ρυθμό, ενώ όπως σημειώνει η ακτιβίστρια Federici ακόμη και τη δεκαετία του '90 αλλά και πιο πρόσφατα σημειώνονται στην Αφρική διώξεις γυναικών με την κατηγορία της μαγείας.

Το γιατί είναι σημαντικό να διακρίνουμε την γυναικοκτονία από την ανθρωποκτονία είναι αρκετά εύκολο να κατανοηθεί από τη διπλή υφή του όρου – η αφαίρεση της ανθρωπίνης ζωής το ένα σκέλος, και ο έμφυλος χρωματισμός της το άλλο. Χρειάζεται δηλαδή, να μετατοπιστεί η δολοφονία μιας γυναίκας λόγω του φύλου της από το τμήμα των ανθρωποκτονιών στο τμήμα πρακτικών έμφυλης βίας όπως ο βιασμός, η σεξουαλική παρενόχληση. Έτσι ακριβώς θα πρέπει να ερμηνεύεται πλέον η δολοφονία μιας γυναίκας ως αποκορύφωμα τέτοιων ακραίων συμπεριφορών και σε καμία περίπτωση ως ένα "τυχαίο γεγονός" ή μια "κακιά στιγμή". Το στοιχείο που διαφοροποιεί τη γυναικοκτονία από το κοινό έγκλημα της ανθρωποκτονίας εδράζεται ακριβώς στην υπόσταση της γυναίκας αυτής καθεαυτής. Η γυναικοκτονία διαφοροποιείται από κατάλοιπα και στερεότυπα του παρελθόντος, αποδεδειγμένα από τα εγκλήματα πάθους, βίας, τιμής και αποκτά αυτοτελή υπόσταση. Ανεξαρτήτως προσωπικών κινήτρων, πεπιοθήσεων και υπαιτιότητας του εκάστοτε δράστη, πηγή της γυναικοκτονίας δε συνιστά η βούληση να αφαιρεθεί απλώς η ανθρωπίνη ζωή, αλλά μία βαθιά χαραγμένη πεποίθηση περί κυριαρχίας επί της γυναικείας υπόστασης. Εξ αυτού του λόγου δεν είναι δυνατό να γίνει λόγος και για ανδροκτονία. Η βάση της γυναικοκτονίας εκκινεί από την ανάγκη εδραίωσης της ανδρικής κυριαρχίας επί της γυναικείας φύσης, ανάγκη που υλοποιείται στην ακραία της μορφή, όταν ο εκάστοτε δράστης αισθανθεί πως αμφισβητείται αυτή ακριβώς η υπεροχή του.

Αξίζει δε να αναφερθεί, πως πρόσφατες δηλώσεις ανωτάτων αστυνομικών στελεχών ανέδειξαν ένα πρόσθετο ζήτημα, που επιβαρύνει, παρά διευκολύνει θύματα αξιόποινων πράξεων να προβούν στην αποκάλυψη των προβλημάτων τους. Η προτροπή προς ομολογία του δράστη και υποστήριξη της εν βρασμώ ψυχικής κατάστασης του κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης μόνο ανασταλτικά αποτελέσματα

μπορεί να έχει για την καταπολέμηση αντίστοιχων καταστάσεων. Κάθε γυναίκα, που ενώπιόν της φέρεται μία τέτοια δήλωση, περισσότερο διστάζει, παρά ενθαρρύνεται να αποδευθεί από κακοποιητικές συμπεριφορές.

“Καμία μόνη. Καμία λιγότερη. Οι ζωές μας έχουν αξία !”

Αποτελούν τα πιο χαρακτηριστικά συνθήματα που ξεκίνησαν από τις μαζικές διαδηλώσεις στην Αργεντινή το 2015 και κατάφεραν να ακουστούν και να αποκτήσουν παγκόσμιο χαρακτήρα, ρίχνοντας φως στο φλέγον ζήτημα των γυναικοκτονιών.

Κεφάλαιο 3

Συμπεράσματα έρευνας

Από τα παραπάνω προκύπτει εύλογα ο λόγος για τον οποίο καθίσταται αδήριτη ανάγκη η καθιέρωση του όρου “γυναικοκτονία” στον Ποινικό Κώδικα, όρος ο οποίος πρέπει να διακρίνεται από την “κλασική” ανθρωποκτονία εκ προθέσεως του άρθρου 299 παρ.1 ΠΚ. Αν και έχουν εκφραστεί αρκετές διαφωνίες ως προς την εισαγωγή του όρου στην ελληνική έννομη τάξη - κυρίως διότι θεωρείται πως το άρθρο 299 παρ.1 ΠΚ καταλαμβάνει επαρκώς και τις περιπτώσεις εκείνες όπου μία γυναίκα δολοφονείται από τον σύντροφό της και άρα συνιστά πλεονασμό η καθιέρωσή του- , αυτό που φαίνεται να λησμονείται είναι ο σκοπός για τον οποίο κρίνεται απαραίτητη η νομική εγκαθίδρυση της “γυναικοκτονίας”. Σκοπός είναι, λοιπόν, η ανάδειξη και η αποτελεσματική καταπολέμηση του κοινωνικού φαινομένου της έμφυλης βίας, η οποία ως επί το πλείστον και διαχρονικά πλήττει το γυναικείο φύλο. Απόρροια του φαινομένου αυτού είναι και η τέλεση γυναικοκτονιών, δηλαδή η δολοφονία μιας γυναίκας απλώς και μόνο λόγω του φύλου της.

Η νομική αναγνώριση του όρου “γυναικοκτονία”, συνεπώς, αποτελεί το πρώτο και μείζονος σημασίας βήμα, έτσι ώστε να υπάρχει όχι μόνο πληρέστερη έννομη προστασία του γυναικείου φύλου, αλλά και επαρκέστερη ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου ως προς το φαινόμενο αυτό. Οι γυναικοκτονίες ολοένα και πληθαίνουν και είναι πια αδύνατο η κοινωνία να “κλείνει” τα μάτια της μπροστά σε περιστατικά έμφυλης βίας, τα οποία απορρέουν ευθέως από την πατριαρχική μας κοινωνία. Η πρόοδος αυτή, εξάλλου, είναι αναγκαία, προκειμένου να μειωθούν τα περιστατικά αυτά και σταδιακά να επιτευχθεί η πραγματική ισότητα μεταξύ των δύο φύλων, όπως προτάσσεται και από το Σύνταγμά μας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<https://www.bovary.gr/faces/oramatistes/gynaikoktonia-dolofonies-gynaikon>

<https://www.bovary.gr/faces/oramatistes/gynaikoktonia-diotima>

https://m.facebook.com/NGOdiotima/posts/880801685589902/?_se_imp=06Ce0J36VaBspMsKV